

YU ISSN 0351-2851

ACROCEPHALUS

LETNIK I
VOLUME I

ŠTEVILKA 4
NUMBER 4

AVGUST 1980
AUGUST 1980

ACROCEPHALUS

dvomesečno glasilo Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije
bimonthly journal of Bird watching and bird study association of Slovenia

naslov uredništva
editorial address

Acrocephalus, Langusova 10
61000 Ljubljana, tel. 061 262017

urednik
editor

Iztok Geister, Naklo 246
64202 Naklo, tel. 064 47170

uredniški svet
editorial council

dr. Sergej Matvejev, dr. Andrej Župančič,
Janez Gregori, Rado Smerdu, Božidar Magajna,
Dare Šere, Ivo Božič, Iztok Geister

oblikovalec
designer

Iztok Geister

tipkanje
typing

Lojzka Žvokelj

lektorja
readers

Lidija Šeligo (za slov. - for slov.)
Irena Jurak (za angl. - for engl.)

tisk
print

Andrej Košir, Žeškova 5, Kranj

cena
price

100 din za številko

DRUŠTVO ZA OPAZOVANJE IN PROUČEVANJE PTIC SLOVENIJE BIRD WATCHING AND BIRD STUDY ASSOCIATION OF SLOVENIA

naslov
address

Langusova 10, 61000 Ljubljana
tel. 061 262017

predsednik
president

Janez Gregori, Podkoren 72
64280 Kranjska gora

tajnik in blagajnik
secretary and treasurer

Božidar Magajna, Langusova 10, 61000
Ljubljana, tel. 061 262017

izvršni odbor
executive board

Miha Adamič, Ivo Božič, Iztok Geister,
Janez Gregori, Peter Grošelj, Andrej Knavs,
Božidar Magajna, Mišo Serajnik,
Borut Štumberger, Dare Šere

letna članarina
subscription rate

500 din za posameznike in najmanj 1000.- din
za ustanove

glasilo
journal

člani prejmejo glasilo brezplačno
members receive the journal gratis

ZIMSKI ORNITOLOŠKI ATLAS

WINTER ORNITHOLOGICAL ATLAS

Na IV. zasedanju evropskega komiteja za ornitološki atlas v Göttingenu septembra 1979 je bila posebna točka dnevnega reda posvečena zimskemu ornitološkemu atlasu. Ugotovljeno je bilo, da je tovrstno terensko delo že v polnem zamahu v Franciji in na Nizozemskem, da je zanj vse naređ na Norveškem in v Veliki Britaniji in, da se nanj pripravljamo v Belgiji, Čehoslovaški, Estoniji, Italiji in Sloveniji. "Če je med našim poskusom kartiranja gnezdilk in kartiranjem v Veliki Britaniji preteklo 10 in več let, zakaj ne bi vsaj zimskega atlasa izpeljali v koraku z 'ornitološkimi velesilami'", sem tedaj razmišljal kot delegat majhne Slovenije v velikem evropskem sestavu. Dodatna vzpodbuda pa je bila odločitev komiteja, da na prihodnjem zasedanju v Leonu 1981 leta posebej razpravlja o zimskem atlasu z namenom, da standardizira način opazovanja in zapisovanja.

Že med zasedanjem sem navezal stike z nizozemskimi, danskimi in nemškimi kolegi, ki so imeli s seboj obrazce za zimsko kartiranje in štetje. Opazil sem, da imajo Nizozemci najbolj dognan obrazec, saj je bil kar se da preprost in funkcionalen. Tako sem slovenski obrazec priredil po nizozemskem vzorcu, kot sem že pred leti storil z obrazcem za gnezditveno kartiranje. Osnovna značilnost obrazca je trojna kategorizacija opazovalnih dogodkov: (F) vrsta je opazovana na preletu, (G) vrsta je opazovana na tleh ali na drevju in (H) število opazovanih primerkov.

Zimski atlas ponekod imenujejo tudi atlas negnezdilk. To pojmovno razlikovanje vsebuje zamotano vprašanje, v katerih mesecih naj opazujemo. Kajpak odgovor zavisi od vprašanja, kaj hočemo z opazovanjem doseči. Če želimo kartirati pojavljanje selivk, moramo opazovati predvsem jeseni in spomladi, čeprav poteka selitev praktično vse leto. Če pa želimo kartirati le pri nas prezimujoče vrste, potem se nam kot najmanj selitvena kažeta le dva meseca, in sicer december in januar. Tako kot pri kartiranju gnezdilk, je tudi pri kartiranju prezimujočih vrst namen popisa ugotoviti razširjenost na ozemlju Slovenije. Mislím, da med selitvijo skoraj ne moremo govoriti o razširjenosti, govorimo lahko kvečjemu o pojavljanju. Nasprotno pa prezimujoče vrste, kljub klateštvu nekaterih, že kažejo precejšnjo mero stalnosti, ki je pogoj za ugotavljanje razširjenosti.

Zimsko kartiranje kaže v primerjavi s kartiranjem gnezdilk nekaj posebnosti. Ptice določamo večidel vizualno v nasprotju s kartiranjem v gnezditvenem obdobju, ko prevladuje določanje po petju. Razen tega so ptice pozimi redkeje porazdeljene, zato pa bolj skoncentrirane v jatah. Naj še dodam, da vidim najmočnejšo priložnost, da bi zimsko opazovanje postalo množično, prav v krmilnicah. Kakšen čudovit pregled razširjenosti se nam odpira že samo ob krmilnicah, a se tega žal še vedno komaj prav zavedamo.

In v čem vidim smoter kartiranja prezimujočih ptic? Nemara ne bom povedal nič pretiranega, če rečem, da bi se naravovarstvena operativa (pojem, ki ga tako rad uporabljam za nekaj, česar pri nas sploh ni) morala na prihod zimskih gostov pripraviti tako, kot se pripravi turistična operativa na prihod svoje klientele. Predvsem bi jih na naših jezerih in drugih stoječih vodah morali pričakati kot blagor z bogastvom skope zimske prirode, ne pa kot lovski devizni priliv. Znano je, kolikšno skrb posvečajo severnjaški narodi svojim v Sredozemlju prezimujočim redkim vrstam. V Španiji so celo zakupili in zastražili obširna zemljišča, za katera so ugotovili, da so prezimovališča teh severnoevropskih vrst. Nas kajpak ne zanimajo le redke vrste, zanima nas vsa vodna perjad, zanima nas fenomen klateštva v celoti, zlasti pa njena prehrambeno ekološka pogojenost, in končno nas zanima vpliv prezimovanja na izbiro gnezditvenega prebivališča pri vrstah, katerih areal se pred našimi očmi spreminja. Zaradi vsega naštetega zimskega atlasa ne potrebujemo nič manj, kot potrebujemo atlas gnezdilk; oba sta namreč ne samo znanstveno, temveč tudi kulturno dejanje.

ZIMSKI ORNITOLOŠKI ATLAS
leto 1980
mesec januar
kvadrant 09/42

PRIMER IV IME: ALOISEL PETER
naslov: Škrlatna 33
telefon: 065 76 093

V KVADRANTU SO RAZISKANI:
- novo habitati
- le nekateri habitati
- vsak dan
- priloženostno

LEGENDA:
F = vrsta opazovana na preletu
G = vrsta opazovana na tleh ali na drevju
H = število opazovanih primerkov

	F	G	H		F	G	H		F	G	H		F	G	H
<i>Gavia stellata</i>				<i>Athene noctua</i>				<i>Sylvia melanocephala</i>				<i>Loxia leucoptera</i>			
<i>Gavia arctica</i>				<i>Glaucidium passerinum</i>				<i>Phylloscopus collybita</i>				<i>Pyrrhula pyrrhula</i>			
<i>Gavia immer</i>				<i>Strix aluco</i>				<i>Regulus regulus</i>				<i>Coccothraustes coccothr</i>			
<i>Podiceps ruficollis</i>				<i>Strix uralensis</i>				<i>Regulus ignicapillus</i>				<i>Emberiza citrinella</i>			
<i>Podiceps nigricollis</i>				<i>Tyto alba</i>				<i>Saxicola torquata</i>				<i>Emberiza leucocephala</i>			
<i>Podiceps auritus</i>				<i>Alcedo atthis</i>				<i>Phoenicurus ochruros</i>				<i>Emberiza cia</i>			
<i>Podiceps griseigena</i>				<i>Picus viridis</i>				<i>Erithacus rubecula</i>				<i>Emberiza citrinus</i>			
<i>Podiceps cristatus</i>				<i>Picus canus</i>				<i>Turdus pilaris</i>				<i>Emberiza schoeniclus</i>			
<i>Puffinus puffinus</i>				<i>Dryocopus martius</i>				<i>Turdus merula</i>				<i>Calcarius lapponicus</i>			
<i>Fulmarus glacialis</i>				<i>Dendrocopos major</i>				<i>Turdus iliacus</i>				<i>Plectrophenax nivalis</i>			
<i>Phalacrocorax carbo</i>				<i>Dendrocopos syriacus</i>				<i>Turdus philomelos</i>				<i>Anthus pratensis</i>			
<i>Phalacrocorax aristotelis</i>				<i>Dendrocopos medius</i>				<i>Turdus viscivorus</i>				<i>Lullula arborea</i>			
<i>Phalacrocorax pygmaeus</i>				<i>Dendrocopos leucotos</i>				<i>Parus biarmicus</i>				<i>Passer italiae</i>			
<i>Botaurus stellaris</i>				<i>Picoides tyndactylus</i>				<i>Aegithalos caudatus</i>							
<i>Ardea cinerea</i>				<i>Dendrocopos minor</i>				<i>Parus palustris</i>							
<i>Branta bernicla</i>				<i>Galerida cristata</i>				<i>Parus lugubris</i>							
<i>Branta leucopsis</i>				<i>Alauda arvensis</i>				<i>Parus cristatus</i>							
<i>Anser anser</i>				<i>Actitis cinerea</i>				<i>Parus ater</i>							
<i>Anser albifrons</i>				<i>Actitis hypoleucos</i>				<i>Parus caeruleus</i>							
<i>Anser erythrophus</i>				<i>Actitis macularia</i>				<i>Parus major</i>							
<i>Anser fabalis</i>				<i>Actitis macularia</i>				<i>Sitta europaea</i>							
<i>Cygnus olor</i>				<i>Actitis macularia</i>				<i>Turdus merula</i>							
<i>Cygnus cygnus</i>				<i>Actitis macularia</i>				<i>Turdus merula</i>							
<i>Cygnus bewickii</i>				<i>Actitis macularia</i>				<i>Turdus merula</i>							
<i>Tadorna tadorna</i>				<i>Actitis macularia</i>				<i>Turdus merula</i>							
<i>Anas platyrhynchos</i>				<i>Actitis macularia</i>				<i>Turdus merula</i>							
<i>Anas crecca</i>				<i>Actitis macularia</i>				<i>Turdus merula</i>							
<i>Anas strepera</i>				<i>Actitis macularia</i>				<i>Turdus merula</i>							
<i>Anas penelope</i>				<i>Actitis macularia</i>				<i>Turdus merula</i>							
<i>Anas acuta</i>				<i>Actitis macularia</i>				<i>Turdus merula</i>							
<i>Anas querquedula</i>				<i>Actitis macularia</i>				<i>Turdus merula</i>							
<i>Anas clypeata</i>				<i>Actitis macularia</i>				<i>Turdus merula</i>							
<i>Netta rustica</i>				<i>Actitis macularia</i>				<i>Turdus merula</i>							
<i>Aythya ferina</i>				<i>Actitis macularia</i>				<i>Turdus merula</i>							
<i>Aythya nyroca</i>				<i>Actitis macularia</i>				<i>Turdus merula</i>							
<i>Aythya fuligula</i>				<i>Actitis macularia</i>				<i>Turdus merula</i>							
<i>Aythya marila</i>				<i>Actitis macularia</i>				<i>Turdus merula</i>							
<i>Somateria mollissima</i>				<i>Actitis macularia</i>				<i>Turdus merula</i>							
<i>Melanitta nigra</i>				<i>Actitis macularia</i>				<i>Turdus merula</i>							
<i>Melanitta fusca</i>				<i>Actitis macularia</i>				<i>Turdus merula</i>							

Preteklo zimo (1979/80) smo poskusno kartirali 19 kvadrantov širom Slovenije, od tega 1 v novembru, 9 v decembru, 7 v januarju in 2 v februarju. Sodelovali smo: Zdravko Novak (Petrovče), Peter Grošelj (Sp.Idrija), Borut Stumberger (Cirkulane), Andrej Sovinc (Ljubljana), Davorin Tome (Ljubljana) in Iztok Geister (Naklo). Za bolj nazorno predstavo, kaj vse lahko pozimi opazujemo, predvsem pa v vspodbudo vsem opazovalcem, ki še oklevate, da bi sodelovali pri zimskem atlasu, objavljam spisek v decembru 1979 in januarju 1980 v Sloveniji pri terenskem delu za atlas opazovanih vrst:

<i>Podiceps ruficollis</i>	<i>Dendrocopos major</i>	<i>Sitta europea</i>
<i>Podiceps cristatus</i>	<i>Dendrocopos minor</i>	<i>Certhia familiaris</i>
<i>Ardea cinerea</i>	<i>Galerida cristata</i>	<i>Certhia brachydactyla</i>
<i>Anser anser</i>	<i>Alauda arvensis</i>	<i>Lanius excubitor</i>
<i>Tadorna tadorna</i>	<i>Lullula arborea</i>	<i>Garrulus glandarius</i>
<i>Anas strepera</i>	<i>Anthus pratensis</i>	<i>Pica pica</i>
<i>Anas crecca</i>	<i>Anthus spinoletta</i>	<i>Nucifraga caryocatactes</i>
<i>Anas platyrhynchos</i>	<i>Motacilla cinerea</i>	<i>Coleus monedula</i>
<i>Anas querquedula</i>	<i>Bombycilla garrulus</i>	<i>Corvus frugilex</i>
<i>Aythya ferina</i>	<i>Cinclus cinclus</i>	<i>Corvus cornix</i>
<i>Aythya marila</i>	<i>Troglodytes troglodytes</i>	<i>Corvus corone</i>
<i>Mergus merganser</i>	<i>Prunella modularis</i>	<i>Corvus corax</i>
<i>Accipiter gentilis</i>	<i>Erithacus rubecula</i>	<i>Passer domesticus</i>
<i>Accipiter nisus</i>	<i>Saxicola torquata</i>	<i>Passer italiae</i>
<i>Buteo buteo</i>	<i>Turdus merula</i>	<i>Passer montanus</i>
<i>Tetrastes bonasia</i>	<i>Turdus pilaris</i>	<i>Fringilla coelebs</i>
<i>Perdix perdix</i>	<i>Turdus iliacus</i>	<i>Fringilla montifringilla</i>
<i>Phasianus colchicus</i>	<i>Turdus viscivorus</i>	<i>Chloris chloris</i>
<i>Rallus aquaticus</i>	<i>Cettia cetti</i>	<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Gallinula chloropus</i>	<i>Cisticola juncidis</i>	<i>Spinus spinus</i>
<i>Fulica atra</i>	<i>Phylloscopus collybita</i>	<i>Acanthis cannabina</i>
<i>Gallinago gallinago</i>	<i>Regulus regulus</i>	<i>Loxia curvirostra</i>
<i>Larus ridibundus</i>	<i>Regulus ignicapillus</i>	<i>Pyrhulla pyrhulla</i>
<i>Larus argentatus</i>	<i>Aegithalos caudatus</i>	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>
<i>Streptopelia decaocto</i>	<i>Parus palustris</i>	<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Athene noctua</i>	<i>Parus montanus</i>	<i>Emberiza cirrus</i>
<i>Asio otus</i>	<i>Parus cristatus</i>	<i>Emberiza cia</i>
<i>Alcedo atthis</i>	<i>Parus ater</i>	<i>Emberiza schoeniclus</i>
<i>Picus canus</i>	<i>Parus caeruleus</i>	<i>Miliaria calandra</i>
<i>Picus viridis</i>	<i>Parus major</i>	

P.S.: Obrazce za zimsko kartiranje lahko brezplačno naročite na društven naslov.

Iztok Geister

SKRIVNOSTNA FOTOGRAFIJA 3: VELIKI ŠKURH *Numenius arquata* MYSTERY PHOTOGRAPH 3: CURLEW *Numenius arquata*

Skrivnostna ptica v fotografski uganki iz prejšnje številke je veliki škurh. Spoznamo ga po značilno dolgem in ukrivljenem kljunu, ki na sliki ni viden v tem svojstvu. Pri nas živi na Ljubljanskem barju in na Cerkniškem jezeru in je ena naših najbolj maloštevilnih vrst (le 4 ali 5 parov). Na preletu lahko opazujemo tudi malega škurha *Numenius phaeopus* doma iz severne Evrope, ki ima na glavi jasno vidno črno marogo in je nekoliko manjši od velikega. Redkejši gost iz Sibiri je tenkokljuni škurh *Arquata tenuirostris*, ki je kljub manjši velikosti velikemu zelo podoben, le da ima namesto progastih, na prsih pike srčaste oblike.

Urednik

PIKASTI MARTINEC *Tringa ochropus* GNEZDI V SLOVENIJI
 GREEN SANDIPER *Tringa ochropus* BREEDING IN SLOVENIA

Borut Štumberger

UDK 598.2(497.12) "Tringa ochropus"

Meja razširjenosti pikastega martinca poteka na zahodu pri Danski, severna meja doseže Norveško, Švedsko in Finsko (68°N), se nadaljuje skozi območje severne tajge, kjer doseže Pečoro ($66^{\circ}30'\text{N}$), Ob ($64^{\circ}-65^{\circ}\text{N}$), Jenisej ($66^{\circ}30'\text{N}$), Leno (70°N) ter vzhodno Sibirijo (69°N), vse do reke Kolime. Vzhodna meja poteka ob reki Kolimi do obale Ohodskega morja vzdolž Amurja.

Južna meja gnezditvenega področja je manj poznana in negotova, v bistvu pa se pokriva s severno mejo stepe in poteka od gorovja Sikote Alin, čez srednji tok reke Amur, skozi severno Mongolijo, severno od Bajkalskega in Aralskega jezera in do severne obale Kaspiškega jezera in Črnega morja. Od tod naprej poteka meja vzdolž Donave do Odre in do ravnin na severu NDR in ZRN, do Elbe in vse do zahodne meje. Zunaj tega področja so poznana le redka raztresena gnezdišča.

Nam najbližja gnezdišča so v Avstriji, kjer so pikastega martinca kot gnezdilca odkrili leta 1946 v Lobau pri Dunaju in 1953 leta pri St. Andre an der Traisen.

Trditev, da so gnezdišča pikastega martinca izven te prikazane meje redka, je gotovo resnična. Gnezditev v Jugoslaviji doslej ni bila evidentirana. V Sloveniji pa smo doslej imeli priložnost pikastega martinca opazovati na preletu in redkeje na prezimovanju.

V času od 14.V.1980 pa do srede avgusta (ko pišem ta članek) sem odkril gnezditve pikastega martinca v Gramoznih jamah v Spuhlji pri Ptujju. Pri svojem rednem opazovanju, ko sem jame prvič obiskal, sem 14.V.1980 opazil pikastega martinca, ki je zletel iz vrbovja pri tolmunu. Spočetka sem mislil, da gre za zapoznelega preletnika, ali spolno nezrel osebek, ki jih tu in tam najdem v svojem opazovalnem okolju (Ptujsko polje, Pesniška dolina).

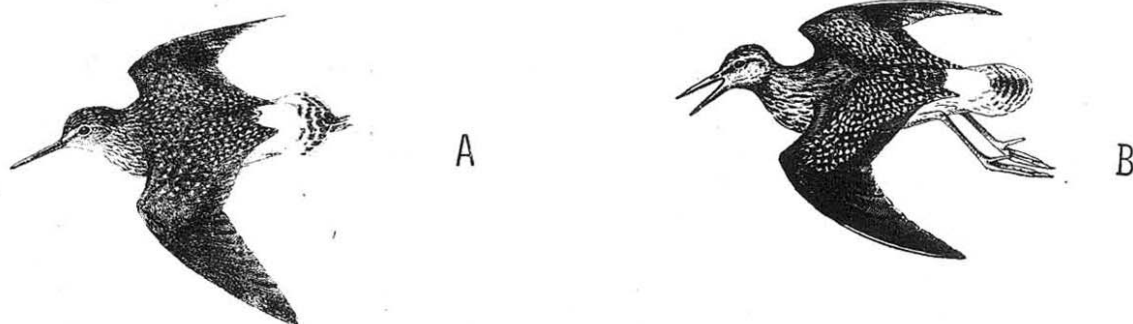
22.V. 1980 sem odšel na isto lokacijo ter ponovno opazil pikastega martinca na istem mestu.

7.VI.1980 sem v neposredni bližini opazil dva, vsaj deset dni stara mladiča. Po razburjenem alarmu staršev sta v trenutku izginila. Po preverjanju v razmaku dveh ur ju nisem več odkril.

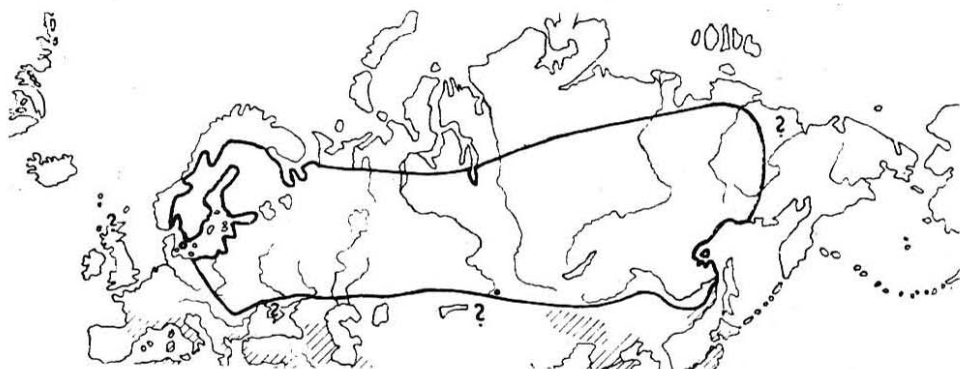
22.VI.1980 so se trije skoraj odrasli mladiči po preplašitvi skupaj z enim od staršev dvignili. Leteli so slabo in kasneje pristali na istem mestu. Razburjenost staršev je zelo padla, kar je v zvezi z možnostjo letenja mladičev.

24.VI.1980 sva s tov. Iztokom Geistrom opazovala kar šest pikastih martincev, od tega očitno štiri slabo letajoče mladiče. Na isti lokaciji, kot omenjena prva dva podatka, sva našla opuščeno sračje gnezdo, v katerem bi martinec prav lahko gnezdil.

2.VII.1980 opaženi poslednjikrat vsi martinci skupaj.

slika 1: Pikasti A) in močvirski B) martinec (*Tringa ochropus* & *glareola*)
 figure 1: Green A) and Wood B) Sandpiper (*Tringa ochropus* & *glareola*) (Kirchner 1978)

slika 2: gnezditveno področje pikastega martinca v Evraziji (Kirchner 1978)

figure 2: Breeding area of the Green Sandpiper in Eurasia (Kirchner 1978)

Zanimivo je, da par ni bil občutljiv na motnje in posege v njegovo okolje (gramozne jame so v polovici zravnali z zemljo). Klasični biotop pikastega martinca so stari močvirnati gozdovi. Gramozne jame pa so velike cca. 200x300 m. Poraščene so predvsem z mladim vrbojem, jelševjem in rogozom.

Gnezdilci tega biotopa pa so:

mali ponirek *Podiceps ruficollis*, mala bobnarica *Ixobrychus minutus*, raca mlakarica *Anas platyrhynchos*, zelenonoga tukalica *Gallinula chloropus*, črna liska *Fulicia atra*, mali deževnik *Charadrius dubius*, smrdokavra *Upupa epops*, breguljka *Riparia riparia* (ostalo le pri poskusu), bela pastirica *Motacillia alba*, rjavi srakoper *Lanius collurio*, sraka *Pica pica*, močvirska trstnica *Acrocephalus palustris*, siva penica *Sylvia communis*, prosnik *Saxicola torquata*, repnik *Acanthis cannabina*, ter divja grlica *Streptopelia turtur*.

Še nekaj splošnih podatkov, ki bi lahko pomagali pri morebitni ponovni gnezditvi, predvsem v SV Sloveniji in preletu.

Spola sta v spomladanskem in jesenskem perju enaka. Telo pikastega martinca je

14. Gnezditveni biotop pikastega martinca (*Tringa ochropus*) v Spuhlji pri Ptuj
14. Breeding biotop of the Green Sandpiper at Spuhlja near Ptuj (I.Geister)

nekoliko večje od zelo podobnega močvirskega martinca. Pri vzletu se vidi skoraj črna gornja stran, ki se ostro loči od belega spodnjega dela in trtice. Bele pike na zgornjem delu, ki so značilne za močvirskega, se pri pikastem martincu skoraj ne vidijo.

Če imamo priložnost opazovati oba hkrati, vidimo, da je spodnja stran pikastega martinca skoraj črna, medtem ko močvirskega svetlejša. Na preletu se rad zadržuje na robu strmih obal, jam in močvirskih gozdov ter travnikov. Pikasti martinec prispe na gnezdišče prej kot močvirski ter vali svoja jajca v starih zapuščenih gnezdih drozgov, vran in srak. Gnezdi tudi na starih štorih, izjemoma pa si gnezdo naredi tudi sam. Jajca bi pri nas lahko iskali že od začetka maja naprej. Valilna doba je dvajset do dvaindvajset dni.

Iz vseh navedenih podatkov je brez kakršnegakoli dvoma razvidno, da je pikasti martinec gnezdil v Sloveniji, kar predstavlja po znanih podatkih iz literature najbolj jugozahodno gnezditve v Evropi. Glede na to okoliščino pa bi bilo primerno, da bi se ta enkratni biotop primerno zavaroval.

SUMMARY

The Green Sandpiper (Tringa ochropus) has been found nesting in a sand pit at Spuhlja near Ptuj. Two young birds about 10 days old were found on Jun 7, 1980. Four young ones together with their parents were watched near the pools of the abandoned sand pit, in which willow-trees, alder-trees and reed-mace grow, August 2 being the latest observation date. The Green Sandpiper has not been known to breed either in Slovenia or in Yugoslavia so far. Only two cases are known for Austria. Thus the breeding near Ptuj represents the most southern nesting point of the Green Sandpiper in Europe.

LITERATURA

Kirchner, H. (1978): *Bruchwasserläufer und Waldwasserläufer, Die Neue Brehm-Bücherei 309, A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt.*

Borut Štumberger, 62282 Cirkulane 41

SKRIVNOSTNA FOTOGRAFIJA 4

15. Katera vrsta je to? (I. Božič).
Rešitev prihodnjič.

MYSTERY PHOTOGRAPH 4

15. What is this species? (I. Božič).
Solution in the next issue.

POROČILO O ULUVU IN OBROČKANJU PTIČEV V SRS V LETU 1977 IN V LETIH 1927 - 1977

REPORT ON CATCHES AND RINGING FOR SLOVENIA IN 1977 AND IN THE PERIOD 1927 - 1977

Ivo Božič

UDK 598.2(497.12)

UVOD

Kakor prejšnja leta, smo tudi v letu 1977 nadaljevali z zbiranjem podatkov o ptičih, ki v Sloveniji gnezdijo, ali pri nas prezimujejo oziroma nas v času selitve preletijo. Tudi v letu 1977 smo pri lovu in obročkanju dosegli kar lep uspeh, saj smo ujeli in obročkali 34.525 ptičev, ki pripadajo kar 138. različnim ptičjim vrstam. Iz samih podatkov je razvidno, da smo dosegli uspeh tako v številu, kakor tudi v kvaliteti ulova in obročkanja. Podatki ulova in obročkanja ptičev v SRS v letu 1977 so bili zbrani, urejeni in posredovani "Euringu" na Nizozemskem, kar je tudi priznanje našemu delu.

LOV IN OBROČKANJE V LETU 1977

Opazen je skok v številu različnih vrst, če primerjamo z ulovom v letu 1976. Kakor v prejšnjih letih, so tudi tokrat največji delež k ulovu prispevali naši zunanji prostovoljni sodelavci:

ime obročkovalca	naslov	število primerkov	število vrst
name of ringer	address	number of specimens	number of species
1. Beloglavec Stane	Maribor	323	37
2. Beravs Anton	Ljubljana	77	16
3. Bogataj Marjan	Ljubljana	150	24
4. Božič Ivo	Trbovlje	188	25
5. Bolta Ivan	Ljubljana	193	24
6. Bolta Franc	Ljubljana	299	29
7. Bricelj Alojz	Ljubljana-Polje	204	13
8. Bricelj Jože	Bizovik	716	41
9. Colnar Alfonz	Ljubljana	419	27
10. Čamernik Roman	Ljubljana	219	22
11. Debelić Marijan	Vodice	342	25
12. Demšar Franc	Ljubljana	103	18
13. Dolinar Bogo	Ljubljana	480	21
14. Dovič Janez	Tomačevo-Ljubljana	1185	54
15. Dolinšek Jože	Ljubljana	1054	43
16. Drašček Stanko	Nova Gorica	298	26
17. Dvanajščak Drago	Ljubljana	387	43
18. Geister Iztok	Naklo	173	42
19. Goljuf Oto	Trbovlje	857	26
20. Gračner Jože	Zalog	1747	70
21. Grošelj Peter	Spodnja Idrija	4018	92
22. Groznik Mirko	Šmartno pri Litiji	100	13
23. Habjan Drago	Ljubljana	155	11
24. Hafner Anton	Kranj	15	6
25. Holešek Drago	Trbovlje	150	15
26. Hrušovar Ivan	Trbovlje	300	14
27. Iršič Bruno	Maribor	535	29

ime obročkovalca	naslov	število primerkov	število vrst
name of ringer	address	number of specimens	number of species
28. Jankovič Marko	Črna vas (Ljubljana)	163	33
29. Jankovič Tone	Črna vas	110	16
30. Jardas Vinko	Kranj	103	20
31. Javoršek Branko	Zalog	232	16
32. Kos Stane	Ljubljana	61	10
33. Kozina Jože	Jurjevica na Dol.	41	15
34. Kurež Feliks	Zagorje ob Savi	903	33
35. Knavs Andrej	Ljubljana	1368	73
36. Lipar Ivan	Slovenska vas na Dol.	447	40
37. Lončarevič Zvonko	Celje	295	14
38. Lisec Anton	Zagorje ob Savi	1491	48
39. Magajna Božidar	Ljubljana	814	73
40. Lenarčič Alojz	Jesenice	689	35
41. Mali Bojan	Ljubljana	217	23
42. Matulić Josip	Zalog	146	17
43. Mastnak Jože	Ljubljana	458	37
44. Marciuš Štefan	Zagorje ob Savi	461	28
45. Markuta Anton	Kranj	45	9
46. Medvešček Ladislav	Kranj	100	10
47. Mestinšek Borut	Ljubljana	62	11
48. Modic Tone	Ljubljana	139	32
49. Mojšker Miro	Bizovik	650	35
50. Mučič Andrej	Ljubljana	258	17
51. Mučič Franc	Ljubljana	619	27
52. Petkovšek Dušan	Ljubljana-Jarše	374	25
53. Plahuta Mirko	Nova Gorica	199	19
54. Podobnik Alojz	Slovenska vas	639	44
55. Praznik Ludvik	Primskovo	101	5
56. Resman Jože	Hrastnik	100	13
57. Rejec Marjan	Ljubljana	187	14
58. Ropoša Jože	Ljubljana	96	27
59. Rehar Peter	Vipava	154	17
60. Roglič Franc	Zagorje ob Savi	263	20
61. Slabanja Branko	Ljubljana	357	23
62. Simončič Marko	Ljubljana	280	33
63. Simončič Rajko	Trbovlje	1102	30
64. Starič Jože	Slovenska vas	437	24
65. Šilar Albin	Zgornje Bitnje	112	15
66. Vrenk Karel	Ljubljana	109	15
67. Vrhovec Marjan	Ljubljana	200	13
68. Šere Dare	Ljubljana	3265	85
69. Štricelj Polde	Brnik	61	8
70. Štolfa Vlado	Slovenska vas	889	43
71. Trontelj Andrej	Ljubljana	164	24
72. Zabukovec Jože	Laško	458	23
73. Zidar Anton	Jesenice	730	31
74. Zlobko Ivan	Hrastnik	302	21
75. Zupančič Miro	Ljubljana	196	15

tabela 1: prispevek posameznega sodelavca v letu 1977

table 1: contributions of individual collaborators in 1977

Vsekakor je potrebno omeniti tovariše, ki so se še posebej izkazali v lovu in obročkanju ptičev - v mislih imamo tovariša Jožeta Dolinška iz Ljubljane, potem Jožeta Gračnerja iz Zaloga, Andreja Knavsca iz Ljubljane, Antona Lisca iz Zagorja ob Savi, Rajka Simončiča iz Trbovelj. Uspeh Petra Grošlja iz Spodnje Idrije pa se skoraj več ne more ocenjevati. Še posebej pa moramo omeniti tovariša Alojza Lenarčiča in Antona Zidarja iz Jesenic, ki sta naša dolgoletna sodelavca, vendar pa sta prehod lova z limanicami na mreže še kako uspešno premostila in sta še vedno zelo aktivna. Seveda pa gre naša zahvala tudi vsem ostalim sodelavcem, ki nam nesebično pomagajo pri našem delu.

Še vedno se srečujemo s problemom pokrivanja celotne Slovenije z našimi prostovoljnimi sodelavci, kajti v posameznih predelih Slovenije nimamo niti enega sodelavca - naj omenimo le nekatere bele lise na zemljevidu Slovenije - Bela Krajina, Prekmurje, Posavje, čeprav tudi s teh predelov potrebujemo podatke. Še vedno ni rešena izdelava obročkov. Poraba obročkov je narasla za 300 %. Kakor prejšnja leta, jih še vedno izdeluje le en sam. Edina rešitev je strojna izdelava, kar pa zahteva velika denarna sredstva, ki pa jih za enkrat še nimamo. Navsezadnje se bo zgodilo, da bodo ta problem rešili amaterji namesto profesionalcev, kar pa na žalost ne bi bil prvi primer.

Ulov ptičev v letu 1977 in pa v letih 1927-1977:

vrsta species	1977	1927-77	vrsta species	1977	1927-77
1. Podiceps ruficollis	3	35	35. Tringa hypoleucos	9	70
2. Podiceps nigricollis	-	1	36. Gallinago gallinago	1	6
3. Ardea cinerea	-	1	37. Scolopax rusticola	1	4
4. Ardea purpurea	1	1	38. Calidris temminckii	-	1
5. Ixobrychus minutus	-	4	39. Philomachus pugnax	2	3
6. Ciconia ciconia	5	315	40. Burhinus oedicephalus	-	1
7. Anser fabalis	1	1	41. Larus ridibundus	-	1
8. Anas platyrhynchos	14	2454	42. Chlidonias niger	-	2
9. Anas querquedula	-	1	43. Columba palumbus	-	8
10. Pernis apivorus	-	2	44. Streptopelia turtur	1	31
11. Accipiter gentilis	5	15	45. Streptopelia decaocto	4	71
12. Accipiter nisus	5	72	46. Cuculus canorus	2	22
13. Buteo buteo	4	53	47. Tyto alba	-	6
14. Circus cyaneus	-	2	48. Otus scops	1	8
15. Falco peregrinus	-	1	49. Athene noctua	-	40
16. Falco vespertinus	-	1	50. Strix aluco	6	52
17. Falco naumanni	37	893	51. Asio otus	4	44
18. Falco tinnunculus	7	547	52. Caprimulgus europaeus	-	9
19. Tetrao urogallus	1	1	53. Apus apus	3	24
20. Perdix perdix	6	526	54. Alcedo atthis	17	187
21. Coturnix coturnix	-	5	55. Upupa epops	3	73
22. Phasianus colchicus	-	639	56. Jynx torquilla	75	338
23. Rallus aquaticus	1	6	57. Picus viridis	8	80
24. Crex crex	1	8	58. Picus canus	1	29
25. Porzana parva	1	2	59. Dryocopus martius	-	4
26. Porzana pusilla	-	1	60. Dendrocopos major	26	236
27. Porzana porzana	1	2	61. Dendrocopos medius	2	9
28. Gallinula chloropus	-	31	62. Dendrocopos minor	12	59
29. Fulica atra	-	3	63. Galerida cristata	1	68
30. Vanellus vanellus	9	47	64. Lullula arborea	10	42
31. Charadrius dubius	4	28	65. Alauda arvensis	10	225
32. Numenius arquata	2	5	66. Hirundo rustica	849	3580
33. Tringa ochropus	-	3	67. Delichon urbica	895	2130
34. Tringa glareola	3	13	68. Riparia riparia	13	31

vrsta species	1977	1927-77	vrsta species	1977	1927-77
69. Oriolus oriolus	4	171	124. Sylvia communis	243	1162
70. Corvus corax	1	2	125. Sylvia curruca	117	660
71. Corvus corone corone	-	3	126. Sylvia melanocephala	2	12
72. Corvus corone cornix	17	47	127. Cisticola juncidis	15	30
73. Corvus frugilegus	-	15	128. Phylloscopus trochil.	145	669
74. Corvus monedula	58	167	129. Phylloscop. collybita	1762	4989
75. Pica pica	53	310	130. Phylloscop. sibilatrix	17	133
76. Nucifraga caryocatactes	2	21	131. Regulus regulus	74	221
77. Garrulus glandarius	49	800	132. Regulus ignicapillus	14	104
78. Pyrrhocorax graculus	-	2	133. Muscicapa striata	52	547
79. Parus major	3447	27459	134. Ficedula hypoleuca	16	92
80. Parus caeruleus	462	2312	135. Ficedula albicollis	1	4
81. Parus ater	170	785	136. Ficedula parva	-	10
82. Parus cristatus	19	86	137. Prunella modularis	400	1452
83. Parus palustris	306	2309	138. Prunella collaris	-	2
84. Parus montanus	6	15	139. Anthus pratensis	47	447
85. Aegithalus caudatus	451	1087	140. Anthus trivialis	81	1195
86. Remiz pendulinus	21	48	141. Anthus cervinus	-	7
87. Panurus biarmicus	9	10	142. Anthus spinoletta	14	59
88. Sitta europaea	56	538	143. Motacilla alba	114	772
89. Certhia familiaris	7	45	144. Motacilla cinerea	160	451
90. Certhia brachydactyla	24	55	145. Motacilla flava	18	243
91. Cinclus cinclus	52	127	146. Bombycilla garrulus	2	199
92. Troglodytes troglodyt.	91	305	147. Lanius excubitor	6	102
93. Erithacus rubecula	858	4400	148. Lanius minor	-	336
94. Luscinia luscinia	1	1	149. Lanius senator	-	6
95. Luscinia megarhynchos	17	165	150. Lanius collurio	149	5439
96. Luscinia svecica	2	17	151. Sturnus vulgaris	161	6513
97. Phoenicurus ochruros	84	556	152. Passer domesticus	774	2818
98. Phoenicurus phoenicurus	113	755	153. Passer -"- italiae	8	11
99. Saxicola rubetra	60	513	154. Passer montanus	933	4918
100. Saxicola torquata	49	227	155. P. domesticus x P. mont.	1	1
101. Oenanthe oenanthe	11	104	156. Montifringilla nivalis	-	10
102. Monticola saxatilis	-	5	157. Coccothraustes coccot.	148	2569
103. Turdus torquatus	21	38	158. Carduelis chloris	2569	29233
104. Turdus merula	465	3442	159. Carduelis carduelis	4969	49557
105. Turdus pilaris	11	271	160. Carduelis spinus	4234	43070
106. Turdus iliacus (musicus)	10	60	161. Acanthis cannabina	609	11794
107. Turdus philomelos	93	378	162. Acanthis flavirostris	-	9
108. Turdus viscivorus	2	57	163. Acanthis flammea	38	3035
109. Cettia cetti	23	64	164. Serinus citrinella	-	2
110. Locustella naevia	9	35	165. Serinus serinus	2482	20182
111. Locustella luscinioides	-	7	166. Pyrrhula pyrrhula	353	6764
112. Acrocephalus melanopog.	4	9	167. Loxia curvirostra	180	4792
113. Acroceph. arundinaceus	21	107	168. Fringilla coelebs	610	5540
114. Acroceph. scirpaceus	42	221	169. Fringilla montigring.	489	15675
115. Acroceph. palustris	571	1311	170. Emberiza calandra	13	56
116. Acroceph. schoenobaen.	117	362	171. Emberiza citrinella	575	4043
117. Acroceph. paludicola	-	12	172. Emberiza leucocephala	1	6
118. Hippolais polyglotta	2	26	173. Emberiza cirrus	8	55
119. Hippolais icterina	26	98	174. Emberiza hortulana	3	14
120. Sylvia atricapilla	1254	4524	175. Emberiza cia	26	125
121. Sylvia nisoria	3	162	176. Emberiza schoeniclus	249	1360
122. Sylvia hortensis	-	2	177. Calcarius lapponicus	-	1
123. Sylvia borin	402	1235			

tabela 2: seznam obročanih ptičev v letu 1977 in v letih 1927-77

table 2: list of birds ringed in 1977 and in the period 1927-77

Iz številke je razvidno, da smo bili tudi v letu 1977 zelo uspešni pri lovu in obročkanju ptičev. Nabrali so se zopet novi zanimivi podatki, katere bo potrebno primerno urediti, ovrednotiti ter si narediti načrt za delo v prihodnjih letih.

SUMMARY

34.525 birds belonging to 138 species were ringed in Slovenia in 1977. It is a result of the enthusiastic work of 72 amateur collaborators and 3 professional workers from Ljubljana ringing centre. More than 299.000 birds belonging to 176 species were ringed during the whole period 1927-77.

Ivo Božič, 61420 Trbovlje, Leninov trg 9

IZ ORNITOLOŠKE BELEŽNICE

FROM ORNITHOLOGICAL NOTEBOOK

MALI MUHAR *Ficedula parva* RED-BREASTED FLYCATCHER

V tretji številki naše revije *Acrocephalus* piše urednik o malem muharju v Sloveniji in ugotavlja, da so zadnji znani podatki o njegovem gnezdenju pri nas še izpred vojne. S tem v zvezi navajam iz svoje ornitološke beležnice novejši, neobjavljen podatek. Ko sem šel 4.6.1974 z bohinjske strani proti Dolini sedmerih jezer, sem že kmalu nad slapom Savico (na višini okoli 750 m) zaslišal v bukovem gozdu petje malega muharja. Ko sem odkritju posvetil več pozornosti, sem ugotovil, da so bili mladiči že speljani. Oglašali so se z glasom, značilnim za muharje, starša sta jih hranila, samec se je pri tem pogosto nemirno spreletaval in pel. S tem je potrjeno gnezdenje malega muharja pri nas tudi za novejši čas.

Janez Gregori, 64280 Kranjska gora, Podkoren 72

KOVAČEK *Phylloscopus trochilus* WILLOW WARBLER

Dne 14.6.1980 sem v nizkem visokogorskem borovju (ruševju) na Lovrenških jezerih na Pohorju (nadm. višina 1520 m) opazoval spreletavanje ptice, ki me je že na prvi pogled spominjala na listnice, le da je bila svetlejša. Oglašala se je intenzivno s prijetno zvonečo melodijo, ki sem jo kasneje po posnetku na plošči prepoznal za kovačkovo. Enako petje sem slišal dne 29.6.1980 ob Dravi pri Vurberku (JV od Maribora), ptice pa takrat nisem videl. Dne 5.7.1980 sem ptico na Lovrenških jezerih ponovno opazoval, oglašala se je redkeje, fotografirati pa je nisem uspel zaradi slabih vremenskih razmer.

Franc Verovnik, 62390 Ravne na Koroškem, Trg svobode 15

RJAVA CIPA *Anthus campestris* TAWNY PIPIT

Dne 6.6.1980 sem v okviru terenskega dela v zvezi z ornitološkim atlasom pri Sežani opazil na električni žici en primerek rjave cipe s hrano v kljunu. Zaradi kasnejšega dežja nisem uspel nadaljevati z opazovanjem in eventualno najti tudi gnezdo.

Dare Šere, 61000 Ljubljana, Glinškova pl. 12

HRIBSKA LISTNICA *Phylloscopus bonelli* BONELLI'S WARBLER

Dne 18.6.1980 se je posebna društvena ekipa v sestavi I.Geister, B.Magajna, D.Tome in D.Šere odpravila v okviru ornitološkega atlasa Slovenije na Mangart, oziroma kvadrant 14/39. V dolini Bavščice smo v kamnitem bregu, poraslim z nizkim drevjem in grmovjem, poslušali značilno petje hribske listnice. Do sedaj je bila poznana gnezditve hribske listnice samo še v zgornjesavski dolini (J.Gregori 1977).

Dare Šere, 61000 Ljubljana, Glinškova pl. 12

RDEČI KALIN *Carpodacus erythrinus* SCARLET GROSBEAK

Dne 28.6.1980 zjutraj sva z A.Župančičem poslušala petje rdečega kalina v vrbovju ob Dravi pri Ptuj. Glede na podobnost biotopa na Ljubljanskem barju, kjer rdeči kalin gnezdi, domnevam, da je možno, da na omenjenem področju rdeči kalin tudi gnezdi.

Dare Šere, 61000 Ljubljana, Glinškova pl. 12

ŽAMETNA PENICA *Sylvia melanocephala* SARDINIAN WARBLER

Na poti iz Dvorov v Izolo sem se 7.7.1980 ustavil ob nekem hudourniškem mostu, kjer sem lansko leto (14.6.1979) videl žametno penico. Tokrat je sprva ni bilo videti, ko pa sem predvajal posnetek njenega petja, se je samec ves razburjen takoj pokazal in pričel kratko, a ognjevito peti. Domnevno gnezdišče je povsem poraslo z žuko *Spartium junceum*. Naj še omenim, da jo je kolega Šere dne 19.5.1980 indentificiral po neizrazito zapeti kitici v Ankaranu, v biotopu kjer prevladuje žuka.

Iztok Geister, 64202 Naklo 246

TAŠČIČNA PENICA *Sylvia cantillans* SUBALPINE WARBLER

Med terenskim delom za ornitološki atlas sem v bližini mlina ob cesti Šmarje-Koštabona v bližini kote 358 dne 4.6.1980 zaslišal neznano petje. Ko sem se približal, sem v ceru zagledal samca taščične penice. Kljub iskanju nisem mogel odkriti, ali gnezdi oziroma v kakšnem stadiju je morebitno gnezdo. Dne 21.6. sem se vrnil z magnetofonom z namenom, da poiščem gnezdo oziroma ugotovim stadij gnezdenja. Samec se je tokrat vedel povsem neopazno. Tako ga sploh nisem videl, le posnel sem njegovo tiho petje, ki je bilo le še blede senca petja izpred 14 dni. Po padcu intenzitete območnosti lahko sklepam, da je bilo samčevo gnezditveno razpoloženje tačas že izčrpano.

Iztok Geister, 64202 Naklo 246

POLJSKI VRABEC X DOMAČI VRABEC *Passer montanus* x *Passer domesticus* TREE SPARROW X HOUSE SPARROW

Dne 6.2.1977 je bil v Ajdovščini ujet križanec ženskega spola med poljskim vrabcem in domačim vrabcem. Ptič se je nesrečno utopil v kletki v posodi za vodo in se nahaja v ornitološki zbirki PMS v Ljubljani.

Peter Grošelj, 65281 Sp.Idrija 53

REDKE VRSTE

RARE SPECIES

Labod grbec *Cygnus olor*

Mute Swan *Cygnus olor*

V času od 29.12.1978 do 3.3.1979 sem imel v Šturmovcu pri Ptuju priložnost opazovati prezimujoče labode grbce. V jati je bilo 7 ptic, od tega 5 odraslih ter 2 rjavosiva mladiča. Dva odrasla primerka so neodgovorni lovci ustrelili. O izkrivljenosti takšne lovske etike ne kaže izgubljati besed. Borut Štumberger, 62282 Cirkulane 41

Raca žličarica *Anas clypeata* gnezdi v Sloveniji
Shoveler *Anas clypeata* first breeding record for Slovenia

18.5.1980 sem ob gojitvenem ribniku v Podvincih pri Ptuju našel speljane mladiče race žličarice, že prej pa tudi gnezdo. Na gnezdu sem opazil le samico, medtem ko so se racmani večidel zadrževali na odprti vodni površini. Sam ribnik je zelo plitev, obraščen ter obdan z gozdom. Ribnik so 22.5.1980 izpraznili.

Borut Štumberger, 62282 Cirkulane 41

Raca sivka *Aythya ferina* gnezdi v Sloveniji
Pochard *Aythya ferina* first breeding record for Slovenia

2.5.1980 sem ob gojitvenem ribniku v Podvincih pri Ptuju našel gnezdo race sivke z osmimi jajci. Na ribniku se je takrat zadrževalo 5-6 parov sivk, dokler ni bil ribnik 22.5.1980 izpraznjen. Ob gostišču "Črni les" pri Lenartu pa sem 30.6.1980 opazil skoraj dorasle mladiče. Po oceni se je takrat na ribniku zadrževalo najmanj 15 parov sivk. Naj omenim, da je na obeh ribnikih gnezdila tudi čopasta črnica *Aythya fuligula*.

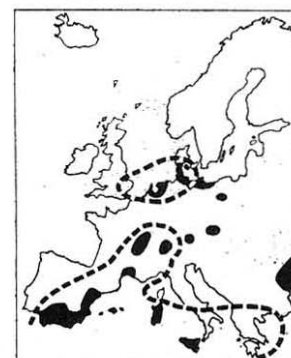
Borut Štumberger, 62282 Cirkulane 41

Tatarska žvižgavka *Netta rufina*
Red-crested Pochard *Netta rufina*

Dne 5.6.1979 smo skupaj z A.O.Župančičem in lovcom M.Mlinarjem čolnarili po Cerkniškem jezeru. V vrbovju smo presenetili jato tatarskih žvižgavk. Dva samca s sijočo glavo in tri samice so se po hipnem oklevanju dvignili v zrak. Naj dodam, da je bilo vreme za visoko pomlad tistikrat izredno hladno.

Iztok Geister, 64202 Naklo 246

Žalobna sinica *Parus lugubris* gnezdi v Sloveniji
Sombre Tit *Parus lugubris* first breeding record for Slovenia

Na poti iz Rižane v Hubed sem 20.6.1980 zaslišal neznano petje, prekinjano z značilnim siničjim oglašanjem. Povzpel sem se na bližnje drevo in iz neposredne bližine opazoval "gorsko sinico v velikosti velike sinice". Nekaj sto metrov stran sem opazil še en par. Ptici s hrano v kljunu sem sledil skozi redko drevje in grmovje navkreber, dokler mi ni izginila izpred oči. Edini znani vir za Slovenijo je Freyerjev podatek iz leta 1842, ko pravi, da je norčavo sinico, kakor jo imenuje, moč najti na Krasu, v lipiških gozdovih. Iztok Geister, 64202 Naklo 246

PROPAD JAJC IN MLADIČEV REDKIH GNEZDILK V GOJITVENEM RIBNIKU PODVINCI PRI PTUJU

INTERRUPTION OF THE NESTING OF RARE BIRDS ON THE FISH BREEDING- POND PODVINCI NEAR PTUJ

Gojitveni ribnik v Podvincih leži v bližini Ptuja. Sam ribnik je 200 metrov širok in 400 metrov dolg. Je v mirnem gozdnem zaledju in močno obraščen s trstom, rogozom ter bičkom, precej pa je tudi šaša. Ribnik je zelo plitev (največ do 1 metra), le v spodnjem delu je globlji.

Vodo iz ribnika so postopoma izpustili. To sem opazil 21.5.1980, ko sem bil z biološkim krožkom o.š. Markovci na krajši ornitološki ekskurziji, kjer smo si ogledali floro in favno ribnika. Ribnik so praznili postopoma vsaj 3 dni (od 20. - 23.5.1980). S to izpraznitvijo, ki naj bi služila biološki obnovi ribnika sredi gnezditvenega obdobja, je bilo uničeno večje število gnezd redkih vodnih ptičev, pa tudi takih, ki so gnezдили prvič v Sloveniji.

Čudno je, da v vsej stvari niso posredovali lovci. Ribe so bile prenešene v ribnik pri Podlehniku.

Ta "biološka obnova" je pogubila vsaj 5-6 gnezd rac žličaric *Anas clypeata*, 6 gnezd rac sivk *Aythya ferina*, 3 gnezda velikih ponirkov *Podiceps cristatus*, 5 gnezd čopastih črnih *Aythya fuligula* ter vsaj 10 gnezd regeljcev *Anas querquedula*. Da ne omenim še številnih gnezd mlakaric *Anas platyrhynchos*, zelenonogih tukalic *Gallinula chloropus* ter črnih lisk *Fulica atra*. V drugi liniji pa so bile prizadete trstnice *Acrocephalus* kot gnezdilke, čigre *Sterna* pa so izgubile zopet eno čisto vodo. (Vsi podatki o številu gnezd so bili zbrani s štetjem parov.oz. samcev in samic.)

26.9.1980 pa sem opazil, da so ribnik začeli orati.

Borut Štumberger, 62282 Cirkulane 41

16. Izpraznjen gojitveni ribnik v Podvincih pri Ptuj (I.Geister)
16. Emptied fish breeding-pond Podvinci near Ptuj

NOVE KNJIGE NEW BOOKS

VERBREITUNGSATLAS DER BRUTVOGEL DER SCHWEIZ

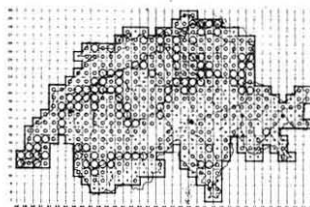
ATLAS DES OISEAUX NICHEURS DE SUISSE

THE ATLAS OF BREEDING BIRDS IN SWITZERLAND

ATLAS RAZŠIRJENOSTI V ŠVICI GNEZDEČIH PTIC

Schweizerische Vogelwarte Sempach 1980

Za Angleži, Danci in Francozi, ki so nacionalne atlase gnezdk izdali že leta 1976, so Švicarji letos v redakciji A.Schifferli, P.Géroudet in R.Winkler izdali svoj atlas razširjenosti v Švici gnezdečih ptic. Zajeto 462 strani obsegajočo knjigo sestavljata dva dela: splošni in posebni. V splošnem delu nas vodi ornitološke postaje Sempach A.Schifferli, ki je tamkajšnji atlas tudi organizirala, seznanil z metodologijo, izvedbo in potekom kartiranja. Posebej dragocen pa je njegov prikaz namena in pomena ornitološkega atlasa za praktične naravovarstvene potrebe. Koliko ljudi je sodelovalo pri nastanku atlasa, pove že podatek, da se na koncu uvoda organizator zahvaljuje sodelavcem kar na 4 straneh dvojezičnega (nemškega in francoskega) teksta. Izpod peresa Wartmanna sledi študija o višinski razširjenosti v Švici gnezdečih ptic. Sestavljalcem knjige se je zdela tovrstna študija potrebna zato, da bi vsaj delno ublažili tisto pomanjkljivost mreže 10x10, ki se kaže v tem, da so v enem in istem kvadrantu prisotne nižinske in visokogorske vrste, kar je v Švici, spričo njenege reliefa, pogost pojav. C.Guex, M.Maire in P.Géroudet so prispevali poročilo o subatlasu ženevskega kantona, kjer so v letih 1977-79 kartirali v izmeri 1x1 km z namenom, da bi pokazali, kakšne praktične konsekvence dovoljuje atlas v izmeri 10x10 km. Jenni in Ritter sta primerjala razširjenost ptic v primerjavi z razpostranjenostjo rastlinskih združb. Pokazala sta, da takšne primerjave odpirajo povsem nove probleme. Ta uvodni del zaključuje pojasnilo o tem, kako brati sliko in

Verbreitungsatlas
der Brutvögel der Schweiz

Atlas
des Oiseaux nicheurs de Suisse

Schweizerische Vogelwarte
Sempach

Stellenvertreter
Sempach

tekst za posamezno, v posebnem delu obravnavano ptičjo vrsto.

V posebnem delu je predstavljenih 188 vrst ptic, ki so v Švici gnezdi- le v obdobju 1972-1976. Vse vrste, razen nekaj izjem, so predstavljene z besedilom in sliko razširjenosti. Izjemo predstavljajo velika uharica in sokol selec, kjer so sliko razši- rjenosti izpustili iz naravovarstvenih razlogov, ter kačar, severni dular in modri slavec, ki štejejo za gnezdilke Švice, vendar v letih 1972-1976 niso opazili gnezdenja teh vrst. Pod vsako sliko je prikazan podatek o absolutni in relativni (procentualni) pogostosti opisane vrste po znani kategorizaciji na možno, verjetno in nedvomno gnezditev.

Besedilo k posamezni vrsti je sestavljeno iz komentarja slike razširje- nosti, opisa biotopa, populacijske problematike in informacije o selitvi. Napisalo ga je 65 avtorjev, pretežno iz vrst opazovalcev - specialistov za posamezne vrste.

Za nas je v tej enkratni knjigi lahko poučen predvsem potek kartira- nja. Švica ima 468 kvadrantov v iz- meri 10x10 km. Pri terenskem delu je sodelovalo 271 opazovalcev (prvo leto le 150). Kvadrant je štel za raziskan po dveh ali treh letih opa- zovanja. Z večletnim opazovanjem se je ne samo povečalo število odkritih vrst, temveč je bilo tudi veliko po- ročil iz nižje vrednostne kategorije popravljenih v višjo (najdeno je bilo gnezdo). Tako je končni rezultat naravnost osupljiv, saj je od vseh 40200 zbranih poročil kar 76 % ne- dvomnih, le 13 % verjetnih in 11 % možnih gnezditev.

Pri vrstah, ki so bile zadovoljivo skartirane že po treh letih terenskega dela, so v zadnjih dveh letih (1975, 1976) kontrolirali učinkovitost. Tako so npr. pri rjavem škarniku ugotovili, da je bilo po treh letih ugotovljeno 81 % in po štirih letih 91 % vseh po petih letih odkritih prisotnosti. Slabše so se odrezali pri kragulju, kjer je bilo po treh letih odkritih komaj 54 % in po 4 letih 70 % kasneje ugotovljenih prisotnosti. Kljub temu pa tudi kasnejša odkritja niso bistveno spremenila sliko razširjenosti, pač pa so jo le dopolnili.

Za celotno delo je bilo porabljenih okrog 4000 dni oziroma povprečno 8-10 dni za vsak kvadrant. Odkrili so 80-90 % pričakovanih vrst v posameznem kvadrantu. 38 vrst gnezdi v 401-466 kvadrantih, 27 v 301-400, 35 v 201-300, 40 v 101-200, 13 v 51-100 in 45 v 1-50 kvadrantih. Zaskrbljujoče je, da je v tem zadnjem velikostnem razredu kar 2/3 nepevk. Najpogostejši vrsti sta v Švici šmarnica in stržek, ki živita v 466 kvadrantih (od 468), sledijo ščinkavec (463), vrbja listnica (462), bela pastirica (461) in menišček (460).

V poprečju so našli v vsakem kvadrantu 86 vrst. Kako raznovrsten je kvadrant, zavisi od strukturiranosti biotopa. Bogatejši ko je

kvadrant z različnimi biotopi, več je v njem različnih vrst. V 108 kvadrantih je bilo najdenih 10-134 vrst, v 271 71-100, v 81 41-70 in v le 8 6-40 vrst. Najnižje število vrst (6) je bilo odkritih v "ledeniških" kvadrantih. Bile so to: belka, vriskarica, planinska pevka, šmarnica, planinska kavka in snežni vrabec. Kot zanimivost naj omenim, da so v nekem kvadrantu našli kar šest različnih vrst strnadov.

Geografsko in reliefno nam je Švica v mnogočem podobna. Tako kot v Švici, imamo kvadrante z visokogorsko in nižinsko ornitofavno tudi pri nas. Ekološke razmere se geografsko naglo spreminjajo od glacialnih do sredozemskih. Zato knjigo o švicarskem ornitološkem atlasu priporočam vsakemu sodelavcu slovenskega ornitološkega atlasa. Zame, kot organizatorja pa je zanimiva iz dveh razlogov: omogoča primerjavo z angleškim, danskim in francoskim atlasom na eni in s slovenskimi poskusi na drugi strani. Lahko zapišem, da smo s švicarskim poročilom Slovenci dobili marsikatero merilo, med njimi prav gotovo tisto najpomembnejše - merilo učinkovitosti.

Iztok Geister, 64202 Naklo 246

PTICE NA ANGLEŠKIH ZNAMKAH BIRDS ON ENGLISH STAMPS

Ljubitelje ptic in ljubitelje znamk je angleška pošta letos presenetila z izredno dekorativnimi znamkami z motivi ptic. Na štirih znamkah so upodobljeni vodomec, povodni kos, zelenonoga tukalica in rumena pastirica. Ptice je tenkočutno in zelo sugestibilno naslikal Micheal Warren. Če ste med bralci *Acrocephalus* tudi zbiratelji znamk, vas vabim, da na straneh našega glasila tudi drugim pokažete svoje znamke s ptičjimi motivi.

Urednik

REVUE, KI JIH PREJEMA "ACROCEPHALUS" V ZAMENJAVO

JOURNALS EXCHANGED FOR "ACROCEPHALUS"

ACTA ORNITHOLOGICA - Polska Akademia Nauk, Instytut Zoologii, Warszawa, Poland

ANNOTATIONES ZOOLOGICAE ET BOTANICAE - Slovenské národné múzeum v Bratislave, ČSSR

BIRD STUDY - British Trust for Ornithology, Tring, Hertfordshire, England

BOKMAKIERIE - Southern African Ornithological Society, Houghton, Johannesburg, South Africa

DANISH REVIEW OF GAME BIOLOGY - Vildbilogisk Station Kalø (Game Biology Station Kalø), Rönne, Denmark

DANSKE VILDTUNDERSØGELSER - Vildbilogisk Station Kalø, Rönne, Denmark

DANSK VILDTFORSKNING - Vildbilogisk Station Kalø, Rönne, Denmark

EGRETTA - Österreichische Gesellschaft für Vogelkunde, Wien, Austria

FINNISH GAME RESEARCH - Finnish Game and Fisheries Research Institute, Game Division, Helsinki, Finland

LE GERFAUT - Revue belge d'Ornithologie, Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles, Belgium

KÄRNTNER NATURSCHUTZBLÄTTER - Amt der Kärntner Landesregierung, Klagenfurt, Austria - Kärntner Vogelschutzwarte, Klagenfurt

KÄRNTNER NATURSCHUTZ NACHRICHTEN - Österreichischer Naturschutzbund, Landesgruppe Kärnten, Klagenfurt, Austria - Kärntner Vogelschutzwarte, Klagenfurt

LOODUSVAATLUSI - Matsalu Bird Ringing Centre, Lihula, Estonia, USSR

MADÁRTANI TÁJÉKOZTATÓ - Magyar Madartani Egyesület (Ung. Orn. Gesellschaft), Budapest, Hungary

MIGRAZIONE E CACCIA - Associazione Nazionale Uccellatori Uccellinai, Bergamo, Italia

ÖKOLOGIE DER VÖGEL - Kuratorium für avifaunistische Forschung in Baden - Württemberg, Radolfzell, W. Germany

OP HET VINKETOEW - Contactblad voor ringers - Vogeltrekstation, Arnhem, Holland

Some Results of Waterfowl Ringing in Europe - International Waterfowl Research Bureau, Slimbridge, Glos, England

ORNIS FENNICA - Finnish Ornithological Society, Helsinki, Finland

DER ORNITHOLOGISCHE BEOBACHTER - Schweizerische Gesellschaft für Vogelkunde und Vogelschutz, Schweizerische Vogelwarte Sempach

ORNITHOLOGISCHE JAHRESBERICHTE des Museum Heineanum - Museum für Vogelkunde Heineanum, Halberstadt, DDR

OSTRICH - Southern African Ornithological Society, Houghton, Johannesburg, South Africa

OSSERVATORI ORNITOLOGICI nella Regione Lombardia - Associazione Nazionale Uccellatori Uccellinai, Bergamo, Italia

RICERCHE DI BIOLOGIA DELLA SELVAGGINA - Istituto Nazionale di Biologia della Selvaggina, Bologna, Italia

RINGVERSLAG - Instituut voor Oecologisch Onderzoek - Vogeltrekstation, Arnhem, Holland

VÖGEL DER HEIMAT - Organ des Verbandes Schweizerischer Vogelschutzvereine, Redaktion: E. Zimmerli, Zofingen, Schweiz

WIR UND VÖGEL - Herausgegeben vom Deutschen Bund für Vogelschutz e.V., Verband für Natur - und Umweltschutz, DEV-Verlag, Kornwestheim, BRD

ZBORNIK Slovenského Národného Múzea - Prírodné Vedy - Slovenské národné múzeum v Bratislave, ČSSR

ZOOLOGIJAS MUZEJA RAKSTI - Academy of Sciences of the Latvian SSR, Institut of Biology, Laboratory of Ornithology, Riga, Latvian SSR

VSEBINA

CONTENTS

zimski ornitološki atlas	49	winter ornithological atlas
skrivnostna fotografija 3: veliki škurh	51	mystery photograph 3: curlew
pikasti martinec <i>Tringa ochoropus</i> gnezdi v sloveniji	52	green sandiper <i>Tringa ochoropus</i> breeding in slovenia
skrivnostna fotografija 4	54	mystery photograph 4
poročilo o ulovu in obročkanju ptičev v SRS v letu 1977 in v letih 1927-1977	55	report on catches and ringing for slovenia in 1977 and in the period 1927-1977
iz ornitološke beležnice: mali muhar, kovaček, rjava cipa, hribska listnica, rdeči kalin, žametna penica, taščična penica, poljski vrabec x domači vrabec	60	from ornithological notebook: red-breasted flycatcher, willow warbler, tawny pipit, bonelli's warbler, scarlet grosbeak, subalpine warbler, tree sparrow x house sparrow
redke vrste: labod grbec, raca žli-carica, raca sivka, tatarska žvižgavka, žalobna sinica	61	rare species: mute swan, shoveler, pochard, red-crested pochard, sombre tit
propad jajc in mladičev redkih gnezdk v gojitvenem ribniku podvinci pri ptuju	62	interruption of the nesting of rare birds on the fish breeding-pond podvinci near ptuj
nove knjige: atlas razširjenosti v švici gnezdečih ptic	63	new books: the atlas of breeding birds in switzerland
ptice na angleških znamkah	64	birds on english stamps
revije, ki jih prejema acrocephalus v zamenjavo		journals exchanged for acrocephalus